

Projectplan Museum Huis Doorn

Doorn, mei 2022

Titel: 'Presentatie & Educatie Wereldoorlogen (1914 – 1941)'

Budgetraming / Projectbegroting: € 800.000,= exclusief btw

Planning:

- Inhoudelijke uitwerking verhaallijn en tentoonstellingsontwerp: 1 november 2022 t/m 31 maart 2023
- Bouwen, plaatsen, inrichten tentoonstelling en vertrekken van het Dienstengebouw: 1 april 2023 – gereed 1 oktober 2023

Gegevens aanvrager

Naam: stichting tot beheer van Huis Doorn, Museum Huis Doorn

Adres: Langboekerweg 10, Doorn

Website: www.huisdoorn.nl

Contact: [REDACTED]

Email: bedrijfsvoering@huisdoorn.nl

Telefoon: 0343-421020

Mobiel: [REDACTED]

Inleiding

De historische buitenplaats Huis Doorn is een uniek ensemble bestaande uit een verzameling gebouwen, historisch interieur (collectie) en een parkbos. Museum Huis Doorn beheert in opdracht van de Nederlandse staat het landgoed en exposeert de unieke nalatenschap van ex-keizer Wilhelm II van Duitsland. Het maakt daarbij door permanente en tijdelijke exposities en door activiteiten duidelijk hoe bepalend de Eerste Wereldoorlog en de periode van het interbellum zijn geweest voor Nederland en Europa. Op het landgoed zijn momenteel vier historische panden door het publiek te bezoeken, elk met hun eigen karakter en thema.

Het Hoofdhuis is uniek vanwege het sinds 1941 ongewijzigde (historisch) interieur, waar de bezoeker terug stapt in de tijd en beleeft hoe de laatste Duitse keizer Wilhelm II zijn leven als balling in Doorn leidde.

Het Paviljoen biedt de bezoeker de historische context bij dit unieke erfgoed. Bezoekers leren daar meer over de Eerste Wereldoorlog en over de Nederlandse neutraliteit in die oorlog, die het mogelijk maakte dat keizer Wilhelm II aan het einde van de strijd in 1918 asiel kon aanvragen in ons land.

In het monumentale Poortgebouw is het Kenniscentrum Nederland en de Eerste Wereldoorlog gevestigd, waar de papieren collecties (WO1 en ex-keizer Wilhelm II) worden bewaard.

De Oranjerie heeft een horecafunctie en doet dienst als museumcafé.

Dienstengebouw

Recent is het voormalige Dienstengebouw vrijgekomen waardoor er zich nu de unieke gelegenheid voordoet om dit gebouw aan het museum toe te voegen. Bezoekers zullen hierdoor de rijkdom van het ensemble nog beter ervaren. Voor de bouwkundige restauratie van het Dienstengebouw heeft het Fonds Erfgoedparels van de provincie Utrecht een aanvraag van Museum Huis Doorn en het Rijksvastgoedbedrijf gehonoreerd. Hiermee is de financiële dekking van de bouwkundige werkzaamheden aan het casco van het Dienstengebouw rond.

Dit projectplan met de financiële aanvraag richt zich op de museale en educatieve invulling van het Dienstengebouw.

Het Dienstengebouw is in verschillende opzichten een belangrijke schakel. Het Dienstengebouw wordt het vertrekpunt voor het verdere bezoek aan het landgoed. Hier zal dan ook de kassa worden gevestigd.

In ruimtelijke zin ligt het tussen de reeds bezoekbare museumlocaties op het landgoed in. Ook inhoudelijk komen op deze plaats, tussen het historische huis en het tot educatief centrum om te vormen Paviljoen, verschillende lagen bij elkaar:

1. Het Dienstengebouw – in 1838 gebouwd als koetshuis – deed tussen 1920 en 1941 dienst als onderkomen voor personeelsleden van Wilhelm II. De naam ‘Dienstengebouw’ verklaart de ondersteunende functie aan het Hoofdhuis. De oorspronkelijke functie komt tot uitdrukking in de monumentale plattegrond met op de begane grond een keuken, bijkeuken, twee schaftruimtes, kleedkamers en kolenbergplaats en op de verdieping zestien slaapkamers voor het huispersoneel, een badkamer, een linnenkamer en een gemeenschappelijke zitkamer met dienstbibliotheek.

Met de openstelling van het voormalige Dienstengebouw wordt een belangrijke laag aan de presentatie van het landgoed toegevoegd. De presentatie over de personeelsleden – zoals ook te zien op de zolder van het historische huis – draagt bij tot een inclusiever museum.

2. Museum Huis Doorn realiseert in het Dienstengebouw een permanente, educatieve tentoonstelling. Voorkomend uit missie en visie van het museum is WO1 het vertrekpunt van deze nieuwe presentatie. In de nieuwe tentoonstelling ligt de nadruk op een koppeling met WO2. Museum Huis Doorn ziet hier een kans: de verbreding van onze scope, waarin het interbellum en de oorzaken en gevolgen van beide wereldbranden centraal staan. Dit maakt **Huis Doorn uniek** want het is **het enige Nederlandse museum waar WO1 en WO2 in samenhang worden gepresenteerd**. Dit zorgt voor meer bezoekers (jong, oud, nieuwe doelgroepen) en zal de educatie een boost geven. We zijn door deze verbreding interessanter voor docenten en verwerven zo een betere positie op de educatieve markt: beide wereldoorlogen worden in het onderwijs al als één tijdvak gepresenteerd (tijdvak 9).

Deze nieuwe presentatie en verbreding van de scope van het museum wordt hieronder nader toegelicht (waarom 1914 – 1941).

3. In het Dienstengebouw zullen tijdelijke exposities plaatsvinden. Hiervoor wordt op de tweede verdieping een grote zaal gecreëerd. Met tijdelijke exposities zullen actuele thema's worden aangesneden die een precedent hebben in WO1 en het interbellum. De wisselexposities van Museum Huis Doorn laten ons nadenken en discussiëren over leiderschap en machtsverhoudingen in de huidige wereld. Wij willen bestaande en nieuwe doelgroepen nieuwe inzichten en perspectieven geven en ruimte bieden aan verhalen die tot op heden onderbelicht zijn gebleven (o.a. kolonialisme, roofkunst, positie van vrouwen).

Met het Dienstengebouw maakt het museum een grote stap in de verbetering van het museale binnenklimaat. In de toekomst kunnen hier bruiklenen worden geëxposeerd - topstukken – die nu niet door het museum kunnen worden aangevraagd omdat de huidige expositieruimte in het tentoonstellingspaviljoen – de zogenaamde kas – te veel licht binnenlaat en ook relatief te vochtig is. In het Dienstengebouw zullen de museale condities beter zijn waardoor met een verscheidenheid aan bruiklenen kan worden gewerkt. De kwaliteit van de tentoonstellingen neemt hierdoor toe waardoor de reputatie en positie in het museale veld wordt versterkt

Een grote ruimte waar groepen van 80 en 110 personen ontvangen kunnen worden en waarbij ook de ontvangstfaciliteiten gastvrijheid ademen en op niveau zijn, ontbreekt op dit moment. Het Paviljoen wordt hiervoor geschikt gemaakt. Op deze plek kunnen wij schoolgroepen ontvangen. Het Paviljoen wordt een ontmoetingsplek waar lezingen, debatten, filmavonden, interactieve workshops en evenementen plaatsvinden rond thema's als *oorlog en vrede, vluchten, racisme, etniciteit, gastvrijheid, democratie en Europa*.

Bovenstaande beschrijft het 'droomscenario' (voorkeursmodel) waarin het museum een volgende stap kan maken naar een groei naar 75.000 bezoekers of meer (2019: 55.000 bezoekers). De bestemming van het Dienstengebouw tot expositieruimte voor de vaste en tijdelijke exposities heeft vanuit museale kwaliteit de voorkeur. Voorwaarde is wel dat de exploitatie van het Paviljoen (voor educatie en ontvangst van groepen) mogelijk blijkt. Dit hangt af van het welslagen van de actie tot fondswerving.

Van 1914 tot 1941

Museum Huis Doorn is niet alleen plaats van herinnering 14-18 maar tevens museum voor het interbellum, een tijdspanne van groot belang is voor het ontstaan van de Tweede Wereldoorlog maar niet elders in Nederland op permante wijze wordt belicht. In de vaste presentatie in het dienstengebouw wil het museum de verbinding tussen beide wereldoorlogen centraal stellen.

In mei 1920 vestigde de voormalige Duitse keizer Wilhelm II – één van de hoofdrolspelers uit WO1 - zich in Doorn. Tot aan zijn dood in 1941 leefde hij hier in ballingschap. Bij zijn uitvaart waren vertegenwoordigers uit het voormalige Duitse keizerrijk en het ‘nieuwe’ Derde Rijk aanwezig, dat intussen het neutrale Nederland had bezet en drie jaar eerder WO2 had ontketend. Deze en natuurlijk talloze andere gebeurtenissen maken duidelijk dat WO1 en WO2 niet los van elkaar gezien kunnen worden.

De voormalige slaapkamers van het huispersoneel zijn – naast een verhaal over het leven van het personeel – geschikt voor het belichten van verschillende thema’s. Sommige thema’s liggen vast maar andere thema’s zullen – afhankelijk van de actuele gebeurtenissen – worden gewisseld. De thema’s voor 2023 zijn:

- A. Wereldmachten en neutraliteit
- B. Oorlog wereldwijd
- C. Een gedwongen leven (totalitaire ideologieën, propaganda en nepnieuws)
- D. Etniciteit en racisme
- E. Vluchten
- F. Uitvindingen
- G. Spionage
- H. Vrede

Sinds de benoeming van plaats van herinnering voor WO1 en de openstelling van het paviljoen groeide het jaarlijks aantal bezoekers van 25.000 naar 50.000. Met de verbreding van de scope en de toevoeging van het dienstengebouw aan de museale exploitatie krijgt het museum de kans om zijn ambities op het gebied van tentoonstellingen en educatie te verwezenlijken en door **te groeien naar 75.000 bezoekers per jaar**.

Waarom 1914–1941?

Museum Huis Doorn kiest voor de periodisering 1914–1941. Het omdraaien van de cijfers 4 en 1 speelt daarbij een rol (inzake logo’s, marketing en communicatie) en er zijn uiteraard inhoudelijke redenen voor deze afbakening. Beide jaartallen kunnen als een keerpunt worden gezien:

➤ In **1914** brak WO1 uit, een conflict waarvan de gevolgen tot op de dag van vandaag van invloed zijn, bijvoorbeeld neutraliteit en alles wat daarbij hoort. Dergelijke problematiek speelde toen in Nederland en België, nu in Zweden, Finland, Zwitserland en Oekraïne. WO1 onttaardde uiteindelijk in

WO2, die in Nederland een grotere impact had en heeft op de samenleving: denk aan goed versus fout, de verhalen van verzetsstrijders, collaborateurs en landverraders en die van hun nazaten, de deportatie en moord op joden, de bezetting en Hongerwinter.

➤ **1941** is het sterfjaar van de laatste Duitse keizer en het eerste volledige bezettingsjaar waarin de NSB zijn tienjarig bestaan vierde, de bezetter zijn ware gezicht liet zien en Nederlanders in opstand kwamen (Februaristaking). Ook wereldwijd was 1941 een belangrijk keerpunt. De Verenigde Staten traden vanwege de Japanse aanval op Pearl Harbor uit hun isolement en presenteerden zich als wereldmacht. Het is ook het jaar waarin nazi-Duitsland Rusland binnenviel, een ongekende gamechanger. Dit was immers het begin van een twee frontenoorlog, wat Duitsland in WO1 ook de das had omgedaan.

Waarom Museum Huis Doorn?

Museum Huis Doorn is ontstaan als gevolg van WO2. In 1945 werden het Huis, de inboedel en het landgoed als 'vijandelijk vermogen' geconfisqueerd door de Nederlandse staat. Pogingen van nazaten van de ex-keizer om het landgoed weer in bezit te krijgen faalden omdat er onvoldoende bewijs was dat zij niet met de nationaalsocialisten hadden samengewerkt.

In Nederland zijn er voldoende andere musea die WO2 tot aan de bevrijding in 1945 belichten. Deze musea beschikken over een WO2-collectie en zijn beter toegerust om de verhalen over 1940–1945 te presenteren. De koppeling tussen beide wereldoorlogen wordt door deze musea echter niet of nauwelijks belicht. Museum Huis Doorn vult dat gat op, als Plaats van Herinnering 14-18 en museum voor het interbellum.

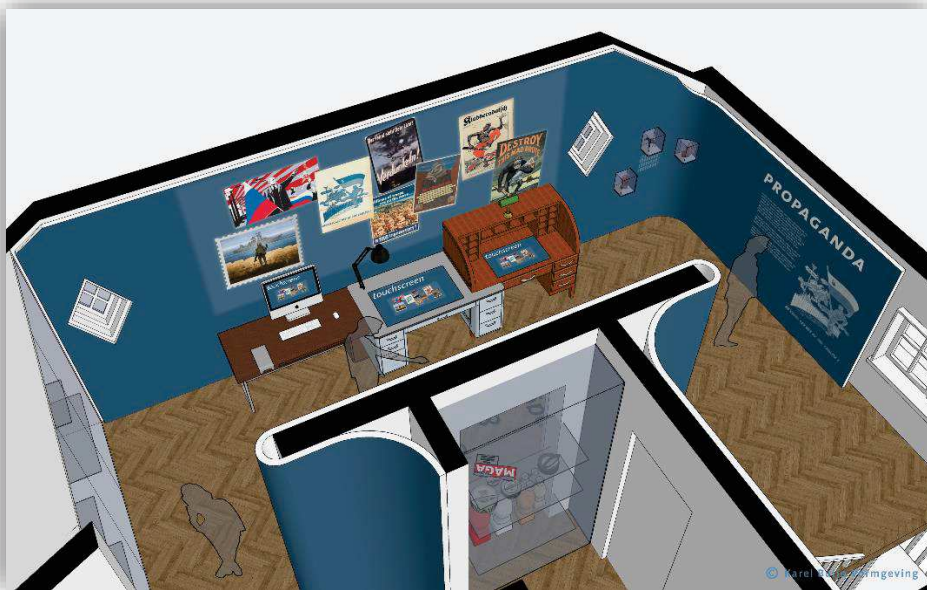
Museum Huis Doorn heeft al warmgelopen. De afgelopen vijf jaar zijn er verschillende projecten georganiseerd waarin beide wereldoorlogen centraal stonden, zoals de tentoonstellingen *Verzet en verdriet in beeld* en *De keizer en het Derde Rijk*. Het museum heeft ook samengewerkt met verschillende WO2-herdenkingscentra. Zo was Huis Doorn in 2015 als enige WO1- museum betrokken bij een uitwisselingsproject tussen Duitse en Nederlandse herdenkingscentra, georganiseerd door het Nationaal Comité 4/5 mei. In Nederland opereert Museum Huis Doorn dus ook in een netwerk van WO2-musea.

Educatieve lijn: invoelbaar en interactief

Op landgoed Museum Huis Doorn wordt de 'grote geschiedenis' terugbracht tot de menselijke schaal. De bezoekers ervaren de verschillende thema's door in de voetsporen van historische personages te stappen.

Museum Huis Doorn gelooft in leren door te doen. Met de nieuw te realiseren educatieve lijn over beide wereldoorlogen wordt de geschiedenis (inter-)actief gemaakt. Daarbij worden de verschillende zintuigen geprikkeld. Bezoekers kunnen luisteren, iets tekenen, uitbeelden, ruiken of voelen. Bezoekers stappen bijvoorbeeld in de voetsporen van een vluchteling of journalist en moeten keuzes maken; wat neem je mee als je moet vluchten of hoe maak je een goede propagandaposter. Vanuit de Code Diversiteit en Inclusie zullen de thema's vanuit meerdere perspectieven behandeld. Hiermee maken wij duidelijk dat er niet één geschiedenis is maar dat deze verschilt, afhankelijk van welk perspectief er wordt gekozen.

In de bijlage is één thema grafisch nader uitgewerkt. Dit thema – 'een gedwongen leven' – gaat over totalitaire ideologieën, propaganda en nepnieuws. Door middel van een quiz en games (touchscreens) maken bezoekers kennis met verschillende vormen van propaganda (van posters tot tweets). Het wordt duidelijk hoe dezelfde gebeurtenis door verschillende partijen totaal verschillend worden gecommuniceerd. En hoe gaan neutrale landen om met propaganda? Bezoekers kunnen zelf propagandaposters en filmpjes maken.

Ontwerp en bouw

Op basis van bovenstaande uitgangspunten en een programma van eisen heeft Museum Huis Doorn een vormgever (Karel Buijn) opdracht gegeven ontwerpen te maken voor de permanente presentatie 14 - 41 en een flexibele inzet van de ruimte voor wisselexpositie (met verplaatsbare klimaatvitruines) en/of groepenontvangst. Op basis van deze ontwerpen heeft tentoonstellingsbouwer Heijmerink en Wagemakers een begroting opgesteld.

Met beide partijen heeft het museum in 2013 succesvol samengewerkt bij de realisatie van het huidige tentoonstellingspaviljoen. Zij weten de wensen van het museum te vertalen naar aansprekende vormgeving en kwaliteit in materialisering.

Doelstelling

Het vergroten van de beleving van het ensemble Museum Huis Doorn door het publiekelijk toegankelijk maken van het voormalige dienstengebouw en;

- het presenteren van de grote betekenis van de Eerste Wereldoorlog voor de Tweede Wereldoorlog en de huidige tijd
- het stimuleren van debat over thema's als racisme, vluchtelingen, gastvrijheid, goed versus fout
- groei van bezoekersaantal naar 75 000 of meer, en vergroten educatief bereik bij scholen
- verhogen kwaliteit exposities door toereikende expositie-kwaliteit

Doelgroepen

Voor het Dienstengebouw (en paviljoen)

- Het primair en voortgezet onderwijs is een belangrijke doelgroep. Huis Doorn is Canonmuseum voor het venster 14-18. Vanuit die rol heeft het museum een belangrijke educatieve functie. In de tentoonstelling worden de kenmerkende aspecten centraal die in het tijdvak van beide wereldoorlogen worden belicht, zoals:
 - Het voeren van twee wereldoorlogen (koppeling beide wereldoorlogen, koloniën);
 - De economische wereldcrisis;
 - Het hebben van een gedwongen leven (= totalitaire samenleving & ideologieën);
 - De rol van de media (= propaganda);
 - Verwoestingen en de betrokkenheid van burgers bij oorlogvoering (= oorlog wereldwijd, nieuwe wapens, nieuwe rol van vrouwen in de samenleving);
 - Racisme en discriminatie die leidden tot massamoord, in het bijzonder op de Joden (= etniciteit);
- Gezinnen
- Bezoekers met een niet-westerse migratieachtergrond (door te focussen op thema's als *vluchtelingen of racisme*)
- *Leisure* doelgroep (recreanten, toeristen)
- Senioren (50+ doelgroep, grootste doelgroep van het museum)
- Hoger onderwijs

- Visueel & auditief beperkten. In de communicatie houden we rekening met verschillende aspecten van toegankelijkheid, zoals leesbaarheid van teksten, brailleschrift, inrichting van het museum, verstrekken van een rolstoelroute bij de kassa, etc.
- Groei zakelijke bezoekers

Begroting en Dekkingsplan

Per vertrek van het Dienstengebouw heeft tentoonstellingsbouwer Heijmerink Wagemakers (zie ook <https://hwva.nl/>) een uitgewerkte budgetraming gemaakt op basis van het voorlopig ontwerp van vormgever Karel Buijn (zie ook <http://www.buijn.com/>).

De totale kosten voor de realisatie van het projectplan zijn gebudgetteerd op een bedrag van € 800.000 exclusief BTW. In dit bedrag zijn zowel de vormgevingskosten van Buijn Vormgeving als de productiekosten van Heijmerink en Wagemakers opgenomen. Een gedetailleerde uitwerking van de begroting wordt apart als bijlage verstrekt.

Het dekkingsplan bestaat uit bijdragen van fondsen, opbrengsten publieksacties en een eigen bijdrage van het museum.

1) Bijdragen Fondsen

Bankgiro- / Vriendenloterij	€ 200.000 (in gesprek)
Prins Bernhard Cultuurfonds	€ 100.000 (in gesprek)
Vfonds,	€ 80.000 (in gesprek)
Dioraphte	€ 80.000 (aangevraagd)
Kf Heinfonds	€ 50.000 (in gesprek)
Stichting Zabawas	€ 25.000 (nog opstarten)
Hendrik Muller Fonds	€ 25.000 (nog opstarten)
BDP Cultuurfonds	€ 25.000 (nog opstarten)
Stichting Doorns Belang	€ 15.000 (toegezegd)
Diverse kleinere fondsen	€ 25.000 (nog opstarten)
Stichting Steunfonds	€ 65.000 (toegezegd)
Stichting Vrienden Huis Doorn	€ 10.000 (in gesprek)
	-----=
	€ 700.000

2) Crowdfunding actie / sponsoring bedrijven

Museum start een crowdfund actie onder museumbezoekers,
grote publiek en bedrijven met sponsoracties

€ 50.000 +

3) Eigen bijdrage Museum Huis Doorn

€ 50.000 +

-----=

€ 800.000

Het projectplan beschrijft het 'droomsценario' waarin het museum met een volgende stap kan toe groeien naar 75.000 of meer bezoekers (in 2019: 55.000 bezoekers). Voorwaarde is wel dat de exploitatie van het Paviljoen (voor educatie en ontvangst van groepen) mogelijk blijkt. Dit hangt af van het welslagen van deze fondswervingsactie waarin gestreefd wordt naar een bedrag van € 700.000,=.

Afbeeldingen

De centrale ligging van het Dienstengebouw op het landgoed van Huis Doorn, te midden van het mausoleum (linksboven), het Hoofdhuis (linksonder), het Paviljoen (rechtsboven) en het poortgebouw (rechtsonder)

